

ARGUMENT (432) sb

argument m (400), **argumentum** n (19), argument a. argumentum (13); argument *RejPs* (133), *LubPs* (159), *RejWiz* (2), *BibRadz* (13), *KwiatKsiąż* (2), *OrzQuin* (6), *RejAp*, *GórnDworz*, *BielSpr* (2), *RejPosWstaw*, *CzechEp* (8), *CzechEpPORz*, *NiemObr* (20), *ReszPrz* (3), *LatHar*, *GrabPospR*, *WujNT* (36), *JanNKar*, *PowodPr*, *CiekPotr*, *KlonWor*; argumentum *SeklKat*, *RejKup*, *GroicPorz*, *Mącz* (3), *SarnUzn* (3), *WujJud* (9); argument : argumentum *Leop* (6 : 1).

-t : -th (431 : 4).

a oraz e jasne; a pisane dużą literą 376 r.

sg N argument (352), argumentum (8). ◇ G argumentu (11). ◇ A argument (9), argumentum (1). ◇ I argument(e)m (5). ◇ L argumentencie (2). ◇ pl N argumenta (9). ◇ G argumentów (8). ◇ A argumenta (13), argumenty (2); -a *PatKaz I*, *MurzNT*, *BibRadz*, *OrzQuin* (2), *WujJud*, *CzechEp*, *NiemObr* (5), *ReszPrz*; -y *WysKaz*, *SkarKaz*. ◇ I argumenty (8), argumentami (3); -y *Mącz*, *RejPos*, *NiemObr* (4), *OrzJan*; -ami *SarnStat* (2); -y : -ami *WujNT* (1 : 1). ◇ L argumenti(e)ch (1).

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVI i XVIII w.*

1. *Dowód, uzasadnienie, racja* [argumentum – dowód, wywód *BartBydż*; potwierdzenie, dowód *Mącz 16a*; dowód, czym dowodzq czego, proba – argumentum *Cn*] (71) : *PatKaz I* 11v; *MurzNT* C3v; *Argumenthá Stánkárowe/ ktoremi obálá iednego Bogá Oycá. GrzegRóżn I4 marg*; *Conquifitis rationibus dísputare, Wynálezionemi á dobrze vważonemi árgumenty lie dísputowác. Mącz 336c, 89b*; *Tym lámym Argumentem Orator wielki v Gréków Demofsthenes/ wśzytkę moc burzy Philipá Królá Mácedónńkiego OrzQuin Q2, E, Ev, Sv, Aa4*; *Trzebá tu rozeznánie mieć miedzy tym argumentē SarnUzn E6, E, H2*; *żaden namędrżemi wymyśły fwemi/ diálektikámi íwemi/ y árgumenty íwemi/ nie może poznać Bogá Oycá iego niebiełkiego RejPos 288v; WujJud 121v, 127, 170v, 173v, 249, 249v*; *A íż y wtora część árgumentu íeft prawdźiwa. BiałKaz G; SkarŻyw 47*; *íż mu íę nic nie odpowięziáło ná iego árgumentá CzechEp 260, 15 marg [2 r.], 268, 343 marg*; *Skąd táki árgument wiodł/ íż głowá/ ktorą ná tym mieyfcu Páweł przypomina/ nie może íę ścięgác ná páná Chrístułá NiemObr 30*; *Stąd/ íákich dowodow y wywodow X. K. vżywał/ z przypominánia árgumentow iego (ktorem wyżfzey położył) káždy obaczyć może. NiemObr 37, 24, 26, 30, 34 [2 r.], 40 (17); ReszPrz 47, 58; ActReg 147; LatHar 683 marg*; *kiedy to Turek nie argumenti/ ále ízablą wiárę Páná Kryśtułową burzy OrzJan 130; SarnStat 761, 1299; SkarKaz 636b*; *Chočia wierutny fałżerz fwoy árgument zdobi. KlonWor 80.*

argument czego(1): Argument mieyfcá przedlíę wziętego. *RejPosWstaw 143a marg.*

argument przeciw komu, czemu (3): *Czytáyćie/ Olintyáki y Philipiki iego [Demostenesa]/ naydźiećie w tám tych Orácyach ítráżliwie Argumentá przeciwko Kśięřtwom OrzQuin Q2; ReszPrz 45*; *Abowiem nie máią [adwersarze nasi] iedno te dwa árgumenty przeciwko nam. WysKaz 32.*

W charakterystycznych połączeniach: argumenta burzyć, odjąć, pokrywać, przytoczyć, refutować; argumenty (argumentami) dysputować sie, dowodzić (3).

Zwrot:»wykręćić się słomianymi argumenty«: *A mogli íę [przeciwnicy] tymi íwymi słomianymi árgumenty wykręćić. NiemObr 74.*

Wyrażenia: »babie argumenty«: ktorzy [prokuratorzy] tego dowodzą (ále nikczemnymi y bábiami árgumenty) iż Papież zacnieyŷy niż wŷytko Concilium *NiemObr* 62.

»dowodny argument«: y z dowodnych árgumentow fię tego domyŷlawamy/ że ná nas w rychle z nienaczká [nieprzyjaciele] nápadná *GrabPospR* N3.

»jasny argument«: czego iálny árgument był *JanNKar* Bv.

»zgniły argument«: Lecż wy żadney rzeczy ináčzey probowác nieumiećie/ iedno tym zgniłym argumentem *WujJud* 170v.

Szeregi: »argument a (to jest) dowod« (2): Wtory argument/ to yeft/ dowod [wolnego umyslu]/ gdy kto dobrowolnie poŷlufzny bywa ŷtarŷzym *KwiatKsiąż* Bv; *Analytica*. Wykład árgumentow á dowodów. *Mącz* 9a.

»argument abo przedsięwzięcie«: á [sam X. K.] árgumentby ábo przedsięwzięcie Dawidowe w nim [w tym *Psalmie*] vpátrzył *CzechEp* 166.

»argument i przykład«: fnádneyby/ z tego ŷwego árgumentu/ y przykłádu rozwięzać fię mogli [Jego *Miłość*]. *NiemObr* 83.

»racyje, argumenty«: Controuerŷiae przedtym pifywano práwie rozpieráiąc ŷie ráciámi, árgumentámi, y replikuiąc *SarnStat* 1299.

»argument i ŷrzodek«: abowiem niktore [umysły] łatwie w kaźdey rzeczy argument y ŷrzodek mogą naleŷć przez ktory ŷwoie przedŷię wziećie prowadzić mogą *KwiatKsiąż* Kv.

»wywod albo (i) argument, argument a wywod« (2 : 1): Argument/ á wywod w. m. pánie Kostká nieieft zły/ ále zda mi ŷie iż więcey w nim poŷtáwy/ niż wátku *GórnDworz* Ff5; A ktoŷz was takiego wyvodu álbo Argumentu náuczył? *WujJud* 45, 7.

2. Krótkie przedstawienie treści, streszczenie, treść [argumentum – summa a krotkie namianowanie, co się w kaźdej rzeczy dzieje, ut, argumentum Virgilli, summa krotkimi słowy ogarniona co się w całym Vergilijusie wypisuje *Mącz* 15d; suma rzeczy, krótkie zebranie – argumentum epistolae, concionis Cn] (361) : Pŷalmus 50. Argument. Tu wtem Pŷálmie ieft figura á prorocstwo ŷádu bożego *RejPs* 74, 16, 17, 17v, 23, 27 (133); A dla lepŷzego zrozumienia/ ŷá przydáne Argumentá y ánotácye/ tho ieft/ krocuchne wypifánie/ iżby wiedzyeli ci co go vżywác będą/ czo ktory Pŷalm w tobie zámyka. *LubPs kt*; Argument. Pŷalm ten opowiada nam dziwne á możne wywiedzenie z Egiptu ludu vtrapionego. *LubPs* Z6, B, Bv, B2v, B3, B3v (157); *RejWiz* A5v–A8v źp; *Leop* VVv; y thákżechmy naprzod w kaźdych kŷięgách kŷádlu Argumentá/ ktore w ŷobie rzecz wŷytkę która fię tám w nich toczy krotko zámykáia/ gdzie teź tám vkázuiemy koniec y cel ku ktoremu fię ony rzeczy ciágná *BibRadz* I 5v, 5v, 121, 148v, 273v, 346 (10); *BielSpr* b3v źp; *CzechEp* 102, 322; O S. Ianie mowiło fię doŷć w Argumenćie poŷożonym przed Ewángeliá iego. *WujNT* 815, 4 przedm; *CiekPotr* 1.

argument czego (45): *RejJóz* A3; *SeklKat* A6; Argumentum tych to kŷyáżek. *GroicPorz* C marg; Argument Epiftoły S: Páwŷá Apoŷtoŷá do Tytá. *Leop* RR6v, PP4, NN6; ARGument tych Kŷiáğ. *BibRadz* I 1, 31, 218v; Pierwŷzych kŷiáğek Argument. *CzechEpPORz* 3; Argumentá kaźdych kŷiáğ. *WujNT* 26 przedm marg, kt, 26 przedm [2 r.], 391, 391 źp, 519 [2 r.] (34); *PowodPr* 6. Cf Szeregi.

argument na co (5): Argument ná obiáwienie ŷwiętego Ianá. *Leop* VVv, P4, QQ5v; *RejAp* BB7v; Argument ná ty Kŷiáğki. *BielSpr* b3. Cf Szeregi.

argument o czym (1): Przedmowa ku themu co ma czyść/ á co ma rozumieć o tych książkach/ przy kthorey ieft Argument o wŕzytkich Rozdzyalech/ krotko wypifány. *RejWiz* A4v.

Szeregi:»argument albo (to jest) połozenie«(3): Argument to ieft połozenie tey ŕsprawy która fie zamyka w tych książkach. *RejJóz* A3; A ták włáfnie fie ten Pfálm prziftoŕował ná kroleftwo Ewanyeliey ŕwięthey po wŕzem ŕwiece/ gdyż ieft iednákiego árgumentu/ ábo połozenia s przednieyŕzymi. *LubPs* X; A tu iuŕ będzie Argument to ieft krotkie połozenie porzádkiem vczynione ná káždá Roŕpráwę z ofobná *RejAp* BB7v.

»argument(um) a(l)bo (i) summa (summaryjusz)« (10): Argumentum albo Summa tich książek. *SeklKat* A6; *Leop* NN6; Liczby w Argumenćiech ábo w Summáriuŕzách Rozdźiału káŕdego rozŕádzone/ znáczá wierŕze Rozdźiału/ do ktorych naleŕy oná Summá. *WujNT* 28 *przedm*, *kt*, 26 *przedm*, 391, 391 *ŕp*, 519 [2 r.]; Argument ábo fummá tey Propoficyey. *PowodPr* 6 *marg*.

Synonimy: 1. dowod, przedŕięwzięcie, racyja, wywod; summa, summaryjusz.

TZ